

Statenbrief

Aan Provinciale Staten

Onderwerp	Startgesprek PS Beleidsprogramma Natuur
Datum	16-09-2025
Documentnummer	UTSP-1877248024-692
Van	Mieke Kruseman
Telefoonnummer	+31611715220
E-mailadres	mieke.kruseman@provincie-utrecht.nl
Domein/opgave	LLO
Team	BON
Portefeuillehouder	Sterk
Bijlagen	1. Verkenning en kaderstelling Beleidsprogramma Natuur 2027-2031 2. Infographic bij startgesprek Beleidsprogramma Natuur

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

Sinds de vaststelling eind 2016 van de huidige provinciale Natuurvisie zijn er meerdere ontwikkelingen geweest, zowel op juridisch, bestuurlijk als inhoudelijk vlak. Daarnaast is op onderdelen nieuw beleid ontwikkeld en nadere invulling gegeven aan landelijke afspraken. Deze ontwikkelingen vormen de aanleiding om te komen tot een nieuw beleidsprogramma, waarmee we zorgen voor een actueel en samenhangend natuurbeleid. Ter voorbereiding op het nieuwe Beleidsprogramma Natuur 2027-2031 Provincie Utrecht vindt op 15 oktober het startgesprek plaats in de Commissie Landelijk gebied, Water (Bodem) en Milieu. In dit startgesprek kunt u aangeven of de in deze statenbrief geschetste aanpak en randvoorwaarden overeenkomen met uw beeld.

Inleiding:

Wij zijn gestart met het proces om te komen tot een Beleidsprogramma Natuur 2027-2031 Provincie Utrecht (BPN) als nadere beleidsuitwerking van de Omgevingsvisie. Hiervoor wordt gewerkt volgens de afgesproken werkwijze programma's en projectbesluiten (februari 2022). Volgens deze werkwijze starten wij bij dit programma met het informeren van PS met deze Statenbrief en een startgesprek op 15 oktober 2025. Met het opstellen van een Beleidsprogramma Natuur geven we ook invulling aan de 'Motie van zorg: Samen blijven gaan voor onze Utrechtse natuurdoelen' (M25-78A)

Wat komt er in het Beleidsprogramma Natuur?

Het Beleidsprogramma Natuur geeft de beleidsuitwerking voor de natuurdoelen en ambities voor natuur die worden opgenomen in de te wijzigen Omgevingsvisie. Het Beleidsprogramma Natuur is daarmee de beleidsuitwerking voor al het natuurbeleid. Hiervoor wordt het beleid van reeds geactualiseerde deelonderwerpen ongewijzigd overgenomen, zoals het 'Omgevingswetprogramma faunabeleid en monitoring' (2024), het 'Strategisch bosbeleid' (2022) en natuur onderdelen uit het in ontwikkeling zijnde UPLG (vaststelling gepland in Q2 2026).

Het Beleidsprogramma Natuur biedt daarnaast een kader voor uitvoeringsprogramma's en de beleidsmatige basis voor te verlenen vergunningen, toezicht en handhaving, subsidieverlening en regels in de Omgevingsverordening. De wijze van uitvoering van het beleid wordt opgenomen in uitvoeringsprogramma's,

zoals bijvoorbeeld de Natura 2000-beheerplannen, het uitvoeringsprogramma Strategisch Bosbeleid, Landschapsuitvoeringsplan, en Utrechtse Agenda Natuurinclusief. Daarnaast zal uitvoering ook plaats vinden via de gebiedsgerichte aanpak landelijk gebied en in nauwe samenwerking met andere thema's, zoals bijvoorbeeld landbouw, water en bodem, mobiliteit en recreatie.

Beleidskaders en relatie Omgevingsvisie

Het Beleidsprogramma Natuur geeft richting en invulling aan de beleidskaders opgenomen in de Omgevingsvisie. Voor natuur zijn er belangrijke Europese en landelijke kaders met een doorwerking naar de provincie. Voorbeelden van deze kaders en landelijke afspraken zijn de Omgevingswet, Vogel- en Habitatrichtlijn, Natuurherstelverordening, het Klimaatakkoord en de nationale agenda natuurinclusief.

In de Omgevingsvisie legt de provincie haar ambities en beleidsdoelen voor de fysieke leefomgeving voor de lange termijn vast. De Omgevingsverordening bevat de regels voor de fysieke leefomgeving voor de doorwerking en borging van de provinciale Omgevingsvisie. Het beleidsprogramma geeft nadere uitvoering en invulling van het natuurbeleid. Op dit moment is er een wijziging van de Omgevingsvisie gaande. De Omgevingsvisie wordt door PS eind 2026 vastgesteld. Daarmee staan de definitieve kaders voor het natuurbeleid en voor het Beleidsprogramma Natuur vast. De wijzigingen in de Omgevingsvisie voor het onderdeel natuur zijn opgesteld op basis van de uitgevoerde verkenning, de participatietrajecten, strategische PS sessies en eerder vastgestelde beleidskaders, zoals voor het UPLG. In de bijlage 'Verkenning en kaderstelling Beleidsprogramma Natuur 2027-2031' bij deze Statenbrief is deze verkenning opgenomen als ook de voornemens voor de nieuwe beleidskader relevant voor natuur in de Omgevingsvisie.

Ambitie en Strategie

Onze ambitie is een rijke en veerkrachtige natuur in een natuurinclusieve samenleving. Met het Beleidsprogramma Natuur willen we invulling geven aan deze ambitie via vier strategieën: Behouden, Verbeteren, Versterken en Verbreden. In de bijlage bij deze Statenbrief zijn deze strategieën verder uitgewerkt.

Natuur is een integraal onderdeel van onze samenleving en het werken aan een rijke en veerkrachtige natuur pakken we dan ook op in nauwe samenhang met andere provinciale thema's en met onze partners.

Uitvoering en Monitoring

In het beleidsprogramma zal worden uitgewerkt wat er nodig is om de beleidsdoelen te behalen. Hierbij houden we rekening met de rol van de provincie, de uitvoerbaarheid, de verwachte effectiviteit voor doelbereik en de beschikbare financiën. Hierbij stemmen we nauw af met andere beleidsprogramma's zoals het UPLG en de daarbij behorende gebiedsgerichte aanpak. Hierbij is een goede afstemming onontbeerlijk met zowel de uitvoerende afdelingen van de provincie als met externe partijen, zoals de gemeenten, waterschappen, aangrenzende provincies, de maatschappelijke organisaties en grondeigenaren, die voor een deel verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van ons beleid. Denk hierbij aan de aanleg en het beheer van natuurgebieden en landschap, agrarisch natuurbeheer en het ondersteunen van en voorlichting geven aan inwoners en vrijwilligers.

De uitvoering van het Beleidsprogramma Natuur zal op onderdelen bijsturing van de huidige uitvoering vragen. Hier wordt na het vaststellen van het Beleidsprogramma Natuur verder invulling aan gegeven, overeenkomend met het advies van de werkgroep commissie Janssen over het werken in de beleidscyclus.

Voor flexibel en adaptief beleid en voor een effectieve uitvoering is het nodig om te monitoren. In het Beleidsprogramma Natuur zal hiervoor een hoofdstuk monitoring en evaluatie opgenomen worden. Zie voor verdere toelichting de bijlage bij deze statenbrief.

PlanMER

Voor zowel de Omgevingsvisie (2021) als voor het UPLG (2025) is een planMER opgesteld. Deze beide MER-studies hebben betrekking op veel natuurbeleid. Voor het Beleidsprogramma Natuur wordt gebruik gemaakt van beide planMER-studies. Er zal geen aanvullende planMER nodig zal zijn.

Betrokkenheid van Provinciale Staten

Met deze Statenbrief nodigen wij u uit voor een startgesprek over het Beleidsprogramma Natuur in de commissievergadering Landelijk gebied, Water (Bodem) en Milieu op 15 oktober 2025. In de agenda van de commissie bleek geen ruimte voor een Stateninformatiesessie ter voorbereiding van het startgesprek. In overleg met de griffie hebben we daarom besloten dat het startgesprek dient om u te informeren en input op te halen. In het gesprek kunt u aangeven of hetgeen geschetst is overeenkomt met uw beeld en of dit voldoende is om het programma op te stellen en welke aandachtspunten u heeft bij de aanpak.

Er spelen veel ontwikkelingen en transities in de fysieke leefomgeving die aanleiding vormen voor wijzigingen van de beleidskaders relevant voor natuur in de Omgevingsvisie. In dat traject is met u oriënterend gesproken over de kaderstelling in strategische PS sessies op 12 februari, 16 april en 13 mei 2025. Hier is onder andere gesproken over de Europese Natuurherstelverordening en natuur buiten de natuurgebieden, het Natuurnetwerk (NNN), natuurverbindingen en de balans tussen recreatie en natuur. Ook worden de vastgestelde kaders voor het UPLG verwerkt bij de wijziging van de Omgevingsvisie. Vanuit het proces voor wijziging van de Omgevingsvisie wordt een aparte statenbrief verstuurd over de voorgenomen wijzigingen in het Ontwerp Omgevingsvisie. De beschreven beleidskaders in de bijlage bij deze Statenbrief zijn gebaseerd op die voorgenomen wijzigingen voor natuur in het Ontwerp Omgevingsvisie. We zorgen voor een nauwe afstemming tussen de wijziging van de Omgevingsvisie en het opstellen van het Beleidsprogramma Natuur. Kaders en richtingen die u in dit startgesprek voor het Beleidsprogramma Natuur meegedeelt als ook in het proces van de Omgevingsvisie, zullen we meenemen bij de wijziging van de Omgevingsvisie en voor het Beleidsprogramma Natuur. Over de gewijzigde Kaderstelling neemt u een besluit in het parallelle proces van de gewijzigde Omgevingsvisie.

Participatie

We hechten veel waarde aan een goede participatie. Er wordt een participatieproces gestart voor alle relevante partners. Het doel van de participatie is om input op te halen op de nieuwe beleidsontwikkelingen en hen te consulteren bij de koers voor het Beleidsprogramma Natuur. Daarnaast zijn veel van de partijen essentieel voor de uitvoering van ons beleid, en zal afstemming plaats vinden om mede te zorgen dat het beleidsprogramma uitvoerbaar en realistisch is. Ook maken we gebruik van de informatie die gedeeld is in andere processen zoals bijvoorbeeld bij het UPLG en de Omgevingsvisie door onder andere de natuurorganisaties, agrariërs, terreinbeherende organisaties en jongeren.

De in oprichting zijnde Dialoogtafel Natuur en Dialoogtafel landbouw worden ook benut voor afstemming met de natuur- en agrarische sector. De Dialoogtafels zijn bedoeld voor enerzijds het verbeteren van (voorgenomen) beleid en anderzijds het vinden van gezamenlijk draagvlak. Ze zijn niet besluitvormend.

Financiële consequenties:

Een belangrijke randvoorwaarde voor het Beleidsprogramma Natuur zijn de financiële kaders. Die bepalen welke doelen en ambitie we kunnen nastreven en welke maatregelen we daarvoor kunnen inzetten. Conform afspraken in de 'Werkwijzen programma's en projectbesluiten' wordt de financiële kaderstelling besloten in de reguliere P&C cyclus. Dit komt neer op vaststelling van de financiële kaders in de Begroting 2027.

Bij het vaststellen van de Kadernota 2026 heeft Provinciale Staten de motie 'Extra kader bij kadernota' aangenomen. Hierin doet PS de oproep terughoudend om te gaan met het aangaan van nieuwe structurele verplichtingen in het licht van de herijking van het Provinciefonds en de effecten van de fout van de Belastingdienst. Vanwege de onzekerheid over de omvang van de herverdeling vanaf 2027 is het van groot belang om prudent om te gaan met (structurele) middelen en terughoudend met het aangaan van meerjarige verplichtingen. Daarom heeft PS heroverwegingen voorgesteld in de motie 'Extra kader bij kadernota'. Er kan niet uitgesloten worden dat op een later moment in de tijd de gevolgen van nog te maken financiële heroverwegingen ook voor dit dossier gevolgen zullen hebben.

De huidige doelen in de begroting zijn geformuleerd op basis van de Pijlers uit de Natuurvisie. In het beleidsprogramma zal deze indeling in pijlers worden losgelaten omdat het onvoldoende aansluit bij de praktijk. Daarvoor in de plaats zal in het Beleidsprogramma Natuur een nieuwe structuur worden opgezet voor de doelen van het natuurbeleid. Dit zal hoogstwaarschijnlijk ook een wijziging van de doelenboom in de begroting betekenen. Hiermee blijft er een goede koppeling tussen de P&C cyclus en de benoemde doelen in het Beleidsprogramma.

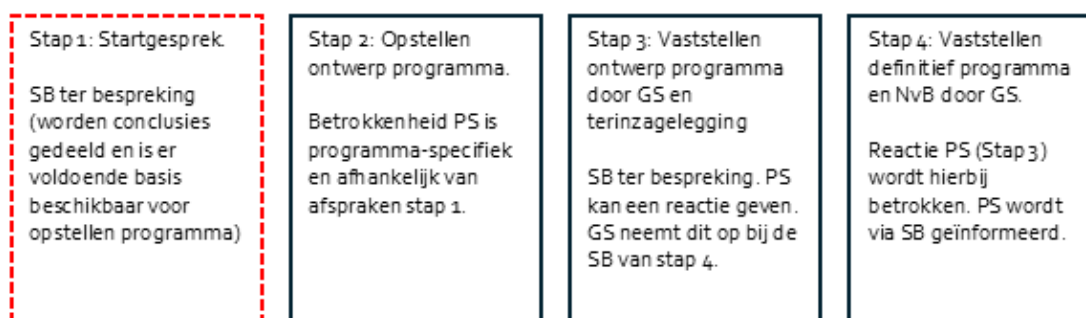
Provinciale Staten hebben op 9 juli bij vaststelling van de kadernota 2026-2029 besloten GS opdracht te geven PS grip en inzicht op de voortgang in het programma landelijk gebied te geven op de doelen Natuurrealisatie (verweving en inrichting), Groene contour en Bossenstrategie. PS vragen hiertoe:

- Een heldere en navolgbare weergave van beschikbare en in te zetten budgetten en reserves in relatie tot de afgesproken doelen;
- Toevoeging aan de begroting van een meerjareninvesteringsbegroting natuurrealisatie, -inrichting, groene contour en bossenstrategie, naar voorbeeld van het MIP mobiliteit en het MIP bedrijfsvoering;

Vooruitlopend op het Beleidsprogramma natuur werken we uit hoe we het gevraagde inzicht verschaffen. U wordt hierover apart geïnformeerd. Gekoppeld aan de totstandkoming van het Beleidsprogramma Natuur leggen we de wijze waarop we de informatie verschaffen vast.

Vervolprocedure / voortgang:

Het onderstaande stroomschema wordt gevolgd. Deze informatie is gebaseerd op de in 2022 door uw Staten vastgestelde notitie '[Werkwijze programma's en projectbesluiten](#)'. Hierin zijn de stappen uitgewerkt en toegelicht.

Deze Statenbrief en het startgesprek op 15 oktober 2025 vormen stap 1 van de werkwijze voor programma's.

In de Omgevingsvisie is het beleid opgenomen en vormt daarmee het kader voor de beleidsuitwerking in het programma. Op dit moment loopt de vaststelling van het beleidskader parallel aan het opstellen van het Beleidsprogramma Natuur. Daarmee is de nadere kaderstelling onderdeel van het wijzigingstraject van de Omgevingsvisie. Over deze wijzigingen wordt naar de commissie Ruimtelijke Ontwikkeling en Wonen een Statenbrief gestuurd, deze wordt op 29 oktober 2025 besproken.

Na het Startgesprek in uw Staten zullen we met interne en externe partners starten met het opstellen van het beleidsprogramma. De vaststelling van het ontwerp BPN door GS, het ter bespreking agenderen in de commissie LWM, de publicatie en ter inzage legging van het ontwerp BPN vinden plaats in Q2 en Q3 2026. De vaststelling van het definitieve BPN door GS staat gepland voor eind 2026 met inwerkingtreding januari 2027. Via een Statenbrief zullen we u informeren op welke wijze de reactie van PS en de ingebrachte zienswijzen door externen hebben geleid tot aanpassingen in het programma. De vaststelling van de wijziging van de Omgevingsvisie en Omgevingsverordening wordt ook eind 2026 vastgesteld. Daarmee is het geheel van beleid op dat moment actueel.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen